

תוכן עניינים

- 1 פתח דבר .....
- 3 כללי העריכה .....
- 5 **מאמר ד"ה והיה העטופים ללבן** .....
- איזו התעסקות בעבודת ה' מבטיחה שהאדם לא יפול בתאוות לאחר מכן? * כיצד נוצרת מהאור האלוקי, מקור הבריאה, מציאות של "קליפת נוגה" המסתירה על הקדושה? * האם יתכן שהאור האלקי מאיר ולמרות זאת אין הוא פועל שינוי פנימי באדם? * מהי משמעות ה"לידה" בעבודה הרוחנית, ומהי הדרך להגיע לכך? * שתי מדרגות בנשמות ישראל ובאופן הארת האור האלקי בעבודת ה', וביאור מעלתה של עבודת ה' באופן שהאור האלקי מאיר בנפש האדם בצורה פנימית ואמיתית
- 25 **מאמר ד"ה דומה דודי לצבי** .....
- מהי משמעות דברי חז"ל שמציאות התורה ונשמות ישראל קדמו לבריאת העולם? * מדוע ההתעסקות בקיום מצוות גשמיות אינה מנוגדת לשורשה הרוחני הנעלה של הנשמה, ומה פועל קיום התורה ומצוות למטה - בספירות העליונות? * כיצד מגלה האדם את הקשר הנסתר לאלקות שבעמקי נשמתו? * ביאור ההבדל בין האור האלקי השייך ל"סדר ההשתלשלות" לבין עצמות אור אין-סוף ש"למעלה מסדר ההשתלשלות", והסברת משמעותם הפנימית של שני הדברים בהם נמשל הקב"ה לצבי - "ישן בעין אחת וניעור בעין אחת" ו"כשהוא בורח מחזיר עינו לאחוריו"
- 73 **שער התשובה** .....
- כיצד מעוררת עבודת התשובה את השמחה ותחושת ההתקרבות לאלקות דוקא מתוך רגש המרירות והריחוק? * מה ההבדל בין התעוררות תשובה מלמטה ("תשובה תאה") להתעוררות תשובה מלמעלה ("תשובה עילאה")? * האם עיקרה של התשובה הוא ההתעלות הפנימית או החלטה איתנה לשמירת המצוות בפועל? * כיצד מעורר האדם את יראת ה' הטבועה בעצם נפשו, ומה הקשר לבכי שבתיקון חצות? * ביאור חומרתה של פריקת עול מלכות שמים והדרך לתיקונה, פירוט המדרגות השונות בתשובה והסברת עומקה של ההתעוררות לתשובה בנפש האדם ושל ההארה האלקית שבעקבותיה

מאמר ד"ה פדה בשלום 249

מה מתחולל בנפש האלקית בעת מלחמתה עם הנפש הבהמית, ומהי מטרת המלחמה? * מהי המעלה בעבודת התפילה באופן של "שעת צלותא שעת קרבא" לעומת "להתענג על ה'"? * מהו הגורם ל"מחשבות זרות" העולות במוח האדם בעת עיסוקו בעבודת ה'? * מהי "מסירות נפש" לאמיתתה, ומדוע כאשר האדם מגיע לכך אין לו כל צורך במלחמה עם הנפש הבהמית? * כיצד יכול אדם להגיע לידי "השתוות", כך שקיומם או העדרם של ענייני העולם הזה שווה בעיניו? * שתי מדרגות ב"נצחון המלחמה" עם הנפש הבהמית - "אתכפיא" ו"אתהפכא" ("בכל לבכך" ו"בכל נפשך"); ועבודה באופן של "פדיה בשלום" ("בכל מאדך")

מאמר ד"ה ויספו ענוים 295

מהי ענוה לאמיתתה, ומדוע היא מביאה לידי שמחה ולא לעצבות? * מה הקשר בין עצבות לגסות הרוח, ומה מביניהן חמור יותר? * מהי שמחה של מצוה, וכיצד היא פועלת למעלה תוספת בהארה האלקית? * מדוע קול הנגינה מעורר את הכוונה הפנימית, ומהו הנמשל מכך בנוגע להארת "עשר הספירות הגנוזות" על ידי "העלאת מייך-נוקבין"? * מדוע בעבודת בעלי התשובה בא לידי ביטוי ביטול המציאות האישית יותר מאשר בעבודת הצדיקים, וכיצד מתקנת התשובה את החסרון שנוצר על ידי העוונות בספירות העליונות? * מהות ההמשכה האלקית שעל ידי הענוה וביטול המציאות האישית

קונטרס ההתפעלות 341

מדוע יש צורך בהתעוררות הלב מתוך יגיעה עצמית בנוסף לרגש הטבוע בנפש האלקית מטבעה? * מהי אבן הבוחן להבדיל בין התלהבות חיצונית המדגישה את מציאות האדם לבין התעוררות פנימית בלב מצד הדביקות באור האלקי? * מהו ההבדל המהותי בין ההתעוררות הפנימית הנפעלת ב"נפש הטבעית" לבין ההתעוררות הפנימית שבנפש האלקית עצמה? * מהי התבוננות באופן של "שמיעה מרחוק", וכיצד תביא ההתבוננות השכלית לידי התעוררות רגש הלב באופן הרצוי? * הדרכה בעבודת התעוררות והתפעלות הלב על ידי התבוננות באלקות, והדגשת הזהירויות הנחוצות במדרגות השונות של ה"התפעלות"

שער הבחירה 407

האם השפע האלקי המתקבל בעולם הוא רק לפי הנקבע מלכתחילה מלמעלה או שמעשי האדם יכולים להביא לשינויים בכך? * האומנם התכונות "צדיק" ו"רשע" נתונות לבחירת האדם בלבד או שייתכן שהאדם נולד עם נטיה טבעית בענין זה? * מהו "מאמר קו המדה" שעל פיו נקבעת ההשפעה לעולם, וכיצד אין הדברים סותרים לכלל התולה את השפע ב"אתערותא דלתתא" ו"אתערותא דלעילא"? * ביאור המשל בזהר אודות ספירת המלכות, מ"גלגל" שבאמצעות סיבובו משתנית ה"צורה" הנקבעת ב"חומר", ומשמעות הדברים ביחס ליכולת פעולתם של מעשי האדם לשנות את אופן ההשפעה האלקית בעולם

455..... קונטרס ענין ההשתטחות

מדוע ההשתטחות על קברים מביאה להתעוררות תשובה, ומהי המעלה המיוחדת בקברי צדיקים בענין זה? * כיצד יכול האדם להגיע לידי "תשובה עילאה" על ידי השתטחות על קבר הצדיק, ומהי "אתדבקות רוחא ברוחא" שלמעלה מכך? * מהו טעם הנסיעה לראות את פני הצדיקים וכיצד הדבר מחזק את האדם בעבודת ה' * איזו השפעה ניתן לקבל מהצדיק לאחר הסתלקותו, ומדוע לשם כך יש צורך להגיע למקום קברו? * איזו בחינה מנפש הצדיק נשארת בעולם הזה, וכיצד יכולים לקבל מבחינה זו אלו שלא הכירו את הצדיק בחייו? * מהות ההשפעה הרוחנית שניתן לקבל על ידי השתטחות על קבר הצדיק

הוספה:

477..... ביאור ר' הלל מפארימש על הקדמת הספר "דרך חיים"

מהי הנפילה הרוחנית העלולה להתרחש גם אצל מי שיש בו יראת ה' * כיצד הוללות ודברים בטלים גוררים את האדם לתאוות עולם הזה? * מהו "שעבוד גלויות" במובן הרוחני? * כיצד משתקפים ההסתרים והצמצומים השונים שבאור האלקי - במדרגות היראה? * מהי הדרך הנכונה לעיסוק בטרדות הפרנסה, ומה ההבדל בין שתי העצות - "ירבה בעסק" ו"יבקש ממי שהעושר שלו" * סדר הדרכה מפורט במדרגות השונות שבעבודת היראה, והכוונה לאופן ההתעסקות בפרנסה ובענייני העולם הזה

פתח דבר

בשבח והודיה לה' הננו מוציאים לאור לקט נבחר של מאמרי חסידות, דברי אלוקים חיים, מכ"ק אדמו"ר האמצעי, רבי דובער נ"ע, בן רבנו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך נ"ע.

תורתו של אדמו"ר האמצעי מתאפיינת בכך שהיא רחבה מני ים, ללא מצרים או גבולות. הוא עוסק בתורת החסידות לרוחב ולעומק ודבריו משתלשלים מעניין לעניין על פני עשרות עמודים וחושפים בסוגיות הנלמדות צדדים וצדי צדדים. ידוע כי חתנו אדמו"ר ה'צמח צדק' העיד עליו שאילו היו חותכים את אצבעו ח"ו, לא דם היה נוטף, אלא חסידות. ועליו אמרו רבותינו נשיאינו שהיה בבחינת "רחובות הנהר" (היא ספירת הבינה), ועל כן תורתו היא בהתפשטות עצומה לכל עבר.

בספר זה באו כמה ממאמריו היסודיים, הן מאלה העוסקים ב'השכלה' של תורת חב"ד והן מאלה שעיקרם ה'עבודה' שבלב.

***

הספר יוצא כחלק מסדרת "המעיינות" שזו מגמתה ומטרתה - להביא את תורת החסידות לחוגים רחבים בצורה כזו שימצאו לפניהם את המקור, הם המעיינות עצמם, ללא שינוי או תוספת, אך ההגשה היא בצורה המסירה את המחסומים העשויים למנוע מהלומד ליהנות מהמעיינות ולרוות את נפשו הצמאה לדברי אלוקים חיים.

לפיכך, המאמרים באים עם ביאור קצר ותמציתי המיוחד בכך שמצד אחד הוא פותח לפני הלומדים את שערי החכמה של תורת חסידות חב"ד ומגיש את המאמרים בתוספת כלי-עזר המאפשרים את הלימוד גם למי שלא הורגל בו, ומאידך - אינו מפרט ומאריך יותר מכדי הצורך, וזאת במגמה לאפשר ללומד להתנסות בלימוד המעיינות עצמם כפי שהם במקורם.

***

המלאכה הגדולה של החלוקה לקטעים, הפיסוק, פתיחת ראשי התיבות
וכתיבת ועריכת הביאורים ומראי המקומות נעשתה ע"י הרה"ח הרב צבי הירש
שי' זלמנוב. הספר עבר עיבוד ועריכה לשונית ע"י הרה"ח הרב משה שי'
מרינובסקי והוגה ע"י הרה"ח הרב אברהם שי' וולף. זכות הרבים תלויה בהם.

***

תודה מיוחדת נתונה להוצאת קה"ת על רשותם להדפיס את המאמרים.
בחלק מהמאמרים נעזרנו בציונים ובמראי המקומות כפי שבאו בהוצאת קה"ת.

***

ויהי רצון שיתן ה' יתברך "לב לדעת ועינים לראות ואוזנים לשמוע" את
דברי אלקים חיים שבתורת החסידות, ונזכה בקרוב לקיום היעוד "ולא ילמדו
עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי", בקרוב ממש.

תורת חב"ד לבני הישיבות

כללי העריכה:

המאמרים נחלקו לקטעים, נוספו בהם סימני פיסוק וכל ראשי התיבות נפתחו ופוענחו.

נוספו מראי מקומות לפסוקי תנ"ך, מאמרי חז"ל וספרי קבלה, ובמקומות שהדבר נצרך להבנת הפשט - בתוספת ציטוט.

לעיתים הובא גם ציטוט מספרי חסידות חב"ד, בדרך כלל - מספרי היסוד של אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי. במקומות בהם ייתכן שהציטוט יכביד, ולאידך יתכן שאי מי מהלומדים יתקשה בהבנת הדברים ללא עיון במקומות אחרים - בא רק ציון לספרי חסידות בהם נתבאר הענין.

הביאור כולל הסבר קצר למושגים שונים בתורת הסוד ובספרי חסידות, כפי הנצרך להבנת הפשט על אתר, וכן לתכנים אותם מביע המאמר בשפה הרגילה ללומדי חסידות אך אינה מובנת דיה למי שלא הורגל בכך. כמו כן הוא כולל את הבנת מהלך העניינים ומבנה המאמר - במקומות בהם נראה שהלומד המצוי עשוי להפיק מכך תועלת.

נוסף תרגום ופענוח ביטויים בארמית או באידיש, ולעיתים גם הסבר ביטויים מספרים קדמונים שאולי אינם מוכרים ללומד בן ימינו.

עניינים שנזכרים במאמר כמה פעמים, נתבארו בפעם הראשונה בלבד, אך כאשר נראה היה שהקורא זקוק לחזרה על הביאור גם בהמשך, נוסף ציון למקום בו התבאר הענין לעיל.

עם זאת, לא בכל פעם שהביאור במאמר מיוסד ובא בהמשך לביאורים שבאו קודם לכן, הדבר צויין במפורש. זאת, מתוך מגמה שהלומד יעמוד על כך בעצמו, בהתאם לכוונה הכללית של סדרת "המעיינות" - לפתוח שערים בתורת חב"ד תוך מתן הזדמנות ללומד להתנסות בלימוד ה"מעיינות" במקורם. וזאת למעט במקרים בהם יתכן שלומדים מסוימים יתקשו בהבנת ההקשר למבואר לעיל ולהלן, בפרט לאור הסגנון המיוחד של אדמו"ר האמצעי המתאפיין באריכות רבה, הרחבה והעמקה.

בראש הספר בא 'תוכן עניינים' שהלומד יכול להסתייע בו הן קודם הלימוד - להכרה כללית וראשונית של תוכן המאמר, והן, ובעיקר, במהלך הלימוד ואחריו - כדי לעמוד על מהלך וקשר העניינים ונקודת התוכן של כל פרק במבנה הכללי של המאמר וכסיכום קצר ותמציתי של המאמר כולו.

ולסיום ראוי להבהיר כי כל מאמר בספר הוא חטיבה בפני עצמה, וניתן ללומדו גם ללא עיון במאמרים שלפניו או שאחריו.

תוכן המאמר:

- אצל עובד ה' בשלימות, אשר הארת נשמתו האלקית בעת עיסוקו בעבודת ה' היא אמיתית - לא תתכן נפילה בעניינים בלתי רצויים, כולל "תאוות היתר". וכך למעלה - התהוות "קליפת נוגה" מהאור האלקי, "צד הקדושה", לא תתכן אלא על ידי ריחוק ו"ממוצעים רבים".
- "קשורים" ו"עמופים" באורות עליונים, במלאכים ובנשמות: "קשורים" - מציאות שבה נקלט האור האלקי באופן פנימי, ללא צורך ב"ממוצע". "עמופים" - מציאות שהאור האלקי אמנם מאיר בה, אך ההארה היא באופן מרוחק ו"מקיף".
- מבחינת "עמופים" יכולה להסתעף "תערובת טוב ורע", ולכן בחינה זו היא הממוצע בין אור הקדושה ל"קליפת נוגה".
- ענין ה"תולדה" - ריבוי אין-סופי של שפע אלקי, ייתכן רק מבחינת "קשורים", וזאת על ידי בחינת "חום" - גבורות שבחסד, "אהבה כאש" ("בכל יחם הצאן המקושרות"); מה שאין כן בבחינת "עמופים" ("ובהעטיפ הצאן לא ישים").

והיה העטופים

והיה העטופים ללבן והקשורים ליעקב.

הנה, יש ב' מיני נשמות: א' נקראת עטופים, והב' נקראת קשורים, כידוע שהנשמות נקראות "צאן", כמו "צאן מרעיתי"². וכמו כן יש ב' מדרגות ד"עטופים" ו"קשורים" - במלאכים עליונים.

וההפרש בין עטופים לקשורים בנשמות³, יש בזה ב' דברים:

הא', שמן הנשמות הנקראות קשורים - יוכל להיות תולדה, שהוא בחינת השפעה והריבוי לחוץ ממש⁴, ובנשמות שנקראות עטופים - לא ימצא מהם השפעה וריבוי לכך מה שהוא בעצמו⁵, וזהו "ובהעטיף הצאן לא ישים"⁶.

והב', מה שמן הקשורים לא יקבלו יניקה החיצונים שבבחינת קליפת נוגה⁷, ומן העטופים יסתעף יניקה לקליפת נגה, ומשם לג' קליפות הטמאות לגמרי⁸.

ולחבין זה, הנה יש להקדים בענין כללות ההשתלשלות⁹ הנזכר בעץ חיים¹⁰ בענין אצילות בריאה יצירה עשיה, שיש בודאי פרטים רבים בזה שלא העלה

1. ויצא ל, מב.

2. ביטוי זה מוסב בפסוק על עם ישראל (ירמיה כג, א. יחזקאל לד, לא); ומכאן שמיני הצאן - "עטופים" ו"קשורים" - קיימים גם בנשמות ישראל.

3. בהתאם להבדל ביניהם במשמעות הפשוטה, בצאן: "עטופים" הן הבהמות החלשות שאין בהן כח להוליד, ו"קשורים" הן הבהמות הבריאות והחזקות המרבות להוליד (ראה במפרשי הפסוקים - ויצא ל, מא"ב).

4. יכולת ה"תולדה" מסמלת אפשרות להשפעה מחוץ לתחום מציאותו של המשפיע; יצירת מציאות נוספת.

5. כלומר, גם בהם קיימת היכולת להשפיע אך רק בהרחבת תחומו של המשפיע עצמו, ולא בהשפעה לזולת.

6. לשון תחילתו של הפסוק הפותח את המאמר. ופירושו שיעקב אבינו לא הניח את המקלות (שגרמו ללידת "נקודים עקודים

וטלואים") בתקופות שבהן הבהמות אינן מולידות ("בהעטיף הצאן").

7. שהיא הדרגה הגבוהה יותר ב"קליפה" שמחוץ לתחום הקדושה - ויש בה תערובת של טוב ורע (ולכן נקראת "נגה", שפירושו אור - כי מעורב בה גם אור). ראה תניא סוף פרק א ופרק ז.

8. הקליפות שהן רע גמור ללא תערובת של טוב - ויש בהן שלושה סוגים. ראה תניא סוף פרק ו. ראשית חכמה שער היראה פ"ד. לקוטי תורה מסעי צב, א.

9. מערכת העולמות הרוחניים, המכילה דרגות רבות זו למטה מזו. דרגות אלו אחוזות אחת בשניה כחוליות של שלשלת, ודרכן יורד האור האלוקי ומצטמצם שלב אחרי שלב בצורה מסודרת, כאשר בכל דרגה הוא נעשה מוסתר ומוגבל יותר, עד שיורד ("משתלשל") לעולם הזה הגשמי.

10. מספרי היסוד שבכתבי האריז"ל,

בספר, ובפרט בענין כללי די' ספירות דקדושה¹⁴ וי' ספירות דנוגה¹², דמשמע דנוגה סביב לקדושה וסמוך לה מיד¹³, כידוע במה שכתוב בתקונים¹⁴ בענין להט החרב המתהפכת לשמור דרך עץ החיים¹⁵ - שמתהפכת לטוב ולרע, דהיינו בחינת נוגה שמעורב טוב ורע, חציה טוב כו', והרי היא סמוכה לדרך עץ החיים ממש (וכידוע בפירוש "נוגה" - שהוא אור הבולט במקום חושך, כאור השמש בענן שהוא הקשת - כן מראה הנוגה¹⁶, וכמו "וה' יגיה כו"¹⁷).

ובאמת זהו כמו דבר פלא ביותר, דודאי אין ערך ויחוס כלל בין הקדושה לקליפה, ורחוקים מן הקצה לקצה ממש, כידוע, ואיך אפשר להיות שבחינת נוגה יהיה בקירוב וסמוך מיד לסטרא דקדושה¹⁸, שבהכרח שמקבלת יניקה מהקדושה, וזהו דבר שאי אפשר כלל, דהלא ידוע די' ספירות דקדושה הן בחינת אלקות ממש, בכל עולם לפי מדרגתו, עד י' ספירות דעשיה גם כן¹⁹, וגם בחיצוניות דחיצוניות הכלים שלהן²⁰ מאיר אור האלקי, ונחשב בבחינת אלקות ממש (וכידוע בשורש הנשמות שהן בבחינת נפש-רוח-נשמה דבריאה-יצירה-עשיה²¹, הרי גם בחינת הנפש²² דשרשם בכלים החיצונים

אלקיים המתלבשים בו להחיותו - כאשר ככל שמדובר בעולם תחתון יותר, האורות מצומצמים יותר. ונמצא שעשר הספירות שבעולם העשיה הרוחני הן הדרגה הנמוכה ביותר בתחום הקדושה, ואילו העולם הזה הגשמי שייך לקליפת נוגה.

20. הספירות מאירות באמצעות "כלי" המגביל ומגדיר את האור האלקי, וב"כלי" זה קיימים רבדים שונים של פנימיות וחיצוניות, כאשר ככל שמורגשת יותר הכוונה הפנימית שבהגבלה הנוצרת ע"י הכלי (הרצון להאיר גם במקום נמוך), ההעלם על ה"אור" דק יותר, ואילו החיצוניות של הכלי מסמלת את ההגבלה שחלה באור; אם כן, "חיצוניות דחיצונית הכלי" מסמלת את שיא ההגבלה של האור האלקי.

21. חילוקי הדרגות בין נשמות ישראל (הנקראות "נפש", "רוח" ו"נשמה") - נקבעו בהתאם לשורש נשמתו של כל אחד, במדרגות השונות שבעולמות הרוחניים. וכאן מדובר על נשמות ששרשן בעולמות בריאה, יצירה ועשיה - האור האלקי השייך למציאות הבריאה (בשונה מעולם האצילות שהוא עולם המאוחד עם אור אין-סוף בתכלית).

22. אלו שנשמתם היא במדרגה הפחותה

ומפורט בו בהרחבה ענין ירידת האור האלקי מדרגה לדרגה ב"סדר השתלשלות" דרך ארבעת העולמות הרוחניים - אצילות, בריאה, יצירה עשיה.

11. עשרה כוחות אלקיים שהאציל הקב"ה מאורו האיין-סופי - לצורך בריאת והנהגת העולמות. כוחות אלו נקראו "ספירות" (מלשון "אבן ספיר" - ראה בספר פרדס רימונים להרמ"ק, שער ח פ"ב).

12. ע"י ה"השתלשלות", תהליך צמצום האור האלקי - מתהוות גם עשר מדרגות רוחניות שבהן האור האלקי מוסתר ביותר, עד שמעורב בהן גם רע.

13. כלשון הפסוק, במחזה המרכבה העליונה שראה יחזקאל הנביא - "ונוגה לו סביב" (יחזקאל א, ד).

14. תיקוני זהר - תיקון ע (קלג, א).

15. בראשית ג, כד.

16. ע"פ יחזקאל שם, כח.

17. המשך הפסוק הוא - "וה' יגיה חשכי".

18. = לצד הקדושה.

19. ארבעת העולמות הרוחניים, אצילות בריאה יצירה ועשיה, שייכים לעולם הקדושה, ובכל אחד מהם יש עשר ספירות, אורות

דמלכות²³ דעשיה²⁴ - נקראת חלק אלוה ממעל ממש, וכמו שכתוב²⁵ "חי ה' אשר עשה לנו הנפש הזאת" - דגם בבחינת עשיה, ה' עשה זאת הנפש. וכמו שכתוב²⁶ "אף עשיתיו", וקאי על הנשמה דוקא. לפי ששורש נר"נ דבי"ע הוא בבחינת ל' כלים דזעיר-אנפין, פנימי ואמצעי וחיצון²⁷, הרי מחיצוניות כלים דז"א הוא בחינת נפש בעשיה בכלל; ואם כן, איך יוכל להיות שיקבל נוגה גם מחיצוניות הכלים דאורות דקדושה האלקיים (מאחר שבחינת האצילות מאיר עד חיצוניות הכלי דמלכות דעשיה, כנ"ל)? הרי נאמר²⁸ "לא יגורך רע"²⁹, "טהור עינים כו"³⁰.

וראיה לדבר זה, הנה אנו רואים באדם התחתון למטה שכלול מנשמת אלוה דקדושה ומבחינת נוגה³¹, כידוע דג' שותפין הן³² - אב ואם ממשיכים נפש הטבעית, שהוא נפש דקליפת נוגה, מעורב טוב ורע, ולכך הנפש החיונית הטבעית מורכבת מטוב ורע ממש³³; והקב"ה נותן בו נשמה האלקית, אם מבחינת נפש דעשיה או רוח דיצירה כו', וכמו שכתוב³⁴ "וזרעתי את בית ישראל זרע אדם כו"³⁵.

והנה אנו רואים, באדם מאיר בו הנשמה האלקית במדרגתה בשלימות, כמו כאשר מתפלל בכונה שלימה במוחו ולבו במסירת נפש באחד³⁶ וכהאי גוונא, או כשלומד תורה לשמה ממש, וכן בבעל תשובה כאשר עושה תשובה שלימה

ביותר, המכונה "נפש".

שלושים כלים.

23. הספירה האחרונה מעשר הספירות, המסמלת את האור האלקי המצומצם ביותר מבחינת תפיסת המקום שיש למציאות הנבראים (בהתאם לתכונת ה"מלכות" - המלוכה על אחרים).
24. התחתון ביותר משלשת העולמות בריאה יצירה ועשיה.
25. ירמיה לח, טז.
26. ישעיה מג, ז.

28. תהילים ה, ה.
29. היינו שהאור האלקי (הנמשך מעולם האצילות) שולל כל מציאות של רע בתכלית.
30. "טהור עינים מראות רע" (חבקוק א, יג).
31. הנפש האלקית ששרשה בקדושה, והנפש הבהמית ששרשה בקליפת נגה - תערוכת טוב ורע.
32. קידושין ל, ב: "שלשה שותפין הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו".
33. ככל ענייני העולם הגשמי שהם תערוכת טוב ורע. ראה תניא פרק ז.
34. ירמיה לא, כו.
35. המשך הפסוק הוא - "וזרע בהמה"; כלומר שישנם סוגים שונים של נשמות. ראה בתורה אור ריש פרשת משפטים.
36. לקוטי תורה ויקרא ג, א. וראה זוהר ח"ב קיט, א.

27. השורש הראשוני של הנשמות המתהוות בעולמות בריאה יצירה ועשיה - הוא ב"כלים" של עשר הספירות העליונות שבאצילות (המכונות "זעיר אנפין" - פנים קטנות, היינו גילוי מצומצם). ובכל "כלי" יש שלושה ענינים: העליון יותר הוא זה המשייך את הספירה לספירה שלמעלה ממנה, האמצעי הוא תוכנה של ספירה זו עצמה, והתחתון הוא זה המשייך אותה אל הספירה שלמטה ממנה. וכיון שכל "כלי" של עשר הספירות נחלק לשלוש, נמצא שיש

בכל לב ונפש (כר' אלעזר בן דורדיא שיצאתה נשמתו בבכיה³⁷, וכמו נתן דצוציתא³⁸, וכהאי גוונא) - אז ודאי לא יוכל לבכו לקבל שום דבר רע אשר שנא ה' ותעב, כגזל ועריות. וגם לא תאות היתר ותענוגי עולם הזה המותרים, שבא מקליפת נגה ולא מג' קליפות הטמאות לגמרי³⁹, כידוע, מאחר שתאות היתר מעורב טוב ורע, ויש שרובו רע. וגם שכולו היתר - יש בו בחינת רע דנוגה, כתאות המאכל והמשגל להיתר, שאם אינו מקדש עצמו במותר לו - ודאי בלי ספק יש בו חוס התאוה הרעה ממש, הפוגם אור האלקי ומחשיכו (ולא פגם גמור כרע גמור דאיסור, ששרשו בג' קליפות הטמאות לגמרי). וכמו שבאכילה גסה יתגשם הגוף, ויגבה לבו ויבעט ויבא לפריקת עול לחוס התאוה הרעה דאיסור גם כן, כי קרוב זה אל זה בערך ויחוס כידוע. ואם כן ודאי בהכרח, מאחר שרע גמור דאיסור מסתעף ממנו, יש בתאות היתר זה גם כן מבחינת הרע הזה, רק שהוא בדקות עדיין. וכמו כן תאות וחימוד הממון, ותאות הכבוד והתנשאות, וכל מדה מגונה ככעס וניצוח והתפארות.

אלא ודאי בעובד ה' בנשמתו בשלימות אמיתתה - רחוק לגמרי מתאות היתר, בלתי תערוכת רע, אפילו אחד בריבוא רבבות, וכמו "קדש עצמך במותר⁴⁰" בקדושה יתירה, וכמו "צדיק אוכל לשובע נפשו"⁴¹, וכהאי גוונא בשאר דברים. ואם אין אדם מקדש עצמו כל כך - ודאי מוכרח שלא האיר אור נשמתו האלקית לשלימותה, ולא היה בו גילוי אלקות באמת, רק מרחוק ה' נראה⁴² בנפשו ולבו כו', ולא בתוך תוכו כלל.

(ואמנם הנה אנו רואים שאדם מתפלל בכונה שלימה בעומק לבו ומוחו, או הרהור תשובה בכל לבו כנ"ל, ובמעט רגע ממש הנה לבבו נכון להתפעל ולקבל עונג ולחמוד חמדת תאוה גופנית, מתערוכת על כל פנים⁴³, כמו לכבוד וממון וכהאי גוונא, היינו שלא נהפך לבבו⁴⁴ כמו בצדיקים גמורים שלבם חלל בקרבם ממש⁴⁵, שאין לבבם רק⁴⁶ לה' אחד לבדו, ובוה⁴⁷ יוכל להיות נמשך אחר

43. כלומר, תאוות היתר - שהיא תערוכת טוב ורע, ולא רע גמור.

44. מרע לטוב.

45. על צדיק נאמר "ולבי חלל בקרבי" (תהלים קט, כב), כלומר שלבו ריק מיצר הרע ואין לו תאוות. ראה ירושלמי סוטה פ"ה ה"ה. תניא פרק א ופרק י.

46. =אלא (כלומר, לבבם של הצדיקים פונה רק אל ה').

47. =ואילו באדם זה, שאינו צדיק.

37. עבודה זרה יז, א.

38. שבת נו, ב. עיין ברש"י שם.

39. חיותם של הדברים האסורים, שהם רע גמור - היא משלש הקליפות הטמאות לגמרי; ואילו חיותם של הדברים הגשמיים המותרים, היא מקליפת נגה שהיא תערוכת טוב ורע. ראה תניא סוף פרק ו ופרק ז.

40. יבמות כ, א: "קדש עצמך במותר לך".

41. משלי יג, כה. וראה מדרש משלי שם.

42. על משקל לשון הפסוק (ירמיהו לא, ב) "מרחוק ה' נראה לי".

כך לקבל דבר זר זולתי אלקות; אבל מכל מקום רחוק ממנו חפץ ורצון זר, כי לכו ברשותו⁴⁸ לאכפייא ולדחות לגמרי כל רצון זר. וראיה לזה, שהרי יוכל לעמוד על נפשו שלא יחפוץ בכבוד והון וימאסם לגמרי, שהרי עומד בנסיון לשמוע חרפתו ולקבל באהבה כל העדר טוב עולם הזה, ולסבול עונו בשמחה, כי כלא חשיבי לנגד⁴⁹ עומק לכו בקרבת אלקים בתפלה ותשובה וכהאי גוונא. ואם כן, לא יסתעף ממנו בחינת רע לעולם.

דהנה, ודאי זהו דבר שאי אפשר שיהיה אדם מתפלל בכוונה בלב, שיש בזה בחינת גלוי אלקות ממש, ובמעט רגע יהיה לכונו נמשך אחר שום דבר רע, אפילו בתערובת. ואם נמשך לכונו לרע, כמו שאנו רואים שיוכל אדם להתפעל בכעס ורציחה וגזל, או תאוה ניאוף ותאוה כבוד והשתררות, מיד אחר התפלה או מיד שנתעורר לכונו בתשובה - ודאי שקר גמור עשה בנפשו האלקית, והטעה את עצמו, וקרוב הוא אל כת הצבועים כו' שעושין במזיד, כי מה שמטעה את עצמו בתפלה ותשובה - כמזיד יחשב ממש, ודי למבין).

אבל מי שלכונו ברשותו לאכפייא כנ"ל - כצדיק גמור יחשב, אף על פי שאין לכונו חלל בקרבו בתמידות, אבל בעת התפלה ותשובה - כמו חלל ממש הוא. והנה, מכל זה יובן למעלה בשורש הנשמה ושורש נפש הטבעית שבבחינת נוגה - דודאי אי אפשר לומר דמבחינת הקדושה יהיה קירוב ויחוס להסתעפות קליפת נגה מעורב טוב ורע, כמו שאי אפשר להיות באדם שיש בו גילוי אלקות בנפשו ממש, שיסתעף לבחינת תערובת רע, כנ"ל.

ואם כן, ודאי ההכרח לומר דיש בחינת ממוצעים רבים בין בחינת הקדושה לבחינת נוגה, דהיינו עד שיסתעף בחינת נוגה מבחינת הקדושה - צריכה להיות הסתעפות כמה בחינות ומדרגות ממוצעים מהקדושה לפני קליפת נגה, שמהם ועל ידם יסתעף לבחינת נוגה, כמו שיש בחינת ממוצע בין קליפת נגה לג' קליפות הטמאות לגמרי, וכמו שכתוב⁵⁰ "והבדלתם בין הטמא לטהור" - דנוגה טהור הוא על-כל-פנים מרע גמור, כך יש בחינת ממוצע בין הקדושה לנוגה (וכמו כן גוף קליפת נגה ממוצע יחשב בין הקדושה לקליפה דרע גמור, ועל זה אומר והבדלתם בין הטמא ממש לטהור ממש), והוא שמסתעף ומתהווה דבר מהקדושה שהוא בבחינת כולו טוב ולא רע, אפילו בתערובת כל שהיא, וממנו יסתעף בחינת נוגה שמעורב טוב ורע, דהיינו שבבחינת הטוב שבנוגה

לשלוט עליו ולהכניעו ("אתכפייא").

49. = אינם נחשבים מאומה לעומת.

50. ע"פ ויקרא כ, כה.

48. "הצדיקים לבם ברשותם" (בראשית

רבה פל"ד, י). כלומר, צדיק גמור הוא מי ששולט על ליבו לגמרי, לאחר שנהפך מרע לטוב ("אתהפכא"); אך גם מי שאינו בדרגה זו - עדיין לכונו ברשותו לענין זה שביכולתו

מקבל ממנו על ידי ממוצעים, ואותו הדבר שכולו טוב - ודאי רחוק ערכו מערך עצם הקדושה⁵¹ גם בחינת כלים החיצונים, ומקבל על ידי ממוצע דוקא. וזהו מאמר רו"ל⁵² "אין רע יורד מלמעלה" כלל, גם לא על ידי ממוצע, רק בחינת "שכולו טוב" שהוא הממוצע הזה שבין הקדושה לבחינת קליפת נגה, ודי למבין.

ולהבין ביאור ענין של הממוצע הזה, הנה זהו בחינת העטופים הנ"ל, והן נשמות שנקראות עטופים, שהן בחינת ממוצעים בין הקדושה לנוגה. והנשמות שנקראות קשורים, הן מבחינת הקדושה ממש, דהיינו מבחינת הכלים דקדושה. וכמו כן יש במלאכים ב' מדרגות דעטופים וקשורים, רק שהמלאכים הן מחיצוניות הכלים ונשמות מפנימיות הכלים בכלל, כידוע⁵³.

ותחלה יש לומר בבחינת הכלים דקדושה באדם למטה, שיש בו נשמה האלקית כנ"ל, להיות ידוע בעיקר מהות הנשמה או רוח או נפש, שהוא בחינת עצם התפעלות אלקות אם בעונג ורצון או בשכל ומדות⁵⁴, הכל הוא בבחינת עצמיות דוקא, כמו חוש טבעיות רוח הבהמה דנפש הטבעית בהתפעלות גשמיות. ואמנם כמה שנתפס בחינת עצמיות זאת⁵⁵, הן הנה בחינות הכלים מכלים שונים, והכלי היא כחומר לצורה לקבל אור האלקי הזה בתוך תוכה ממש, בלי שום הבדל ופירוד ביניהן כלל⁵⁶. כמו הארת אור האלקי בהתפעלות האלקות במוח, הרי המוח בחינת כלי ממש להכילו בתוך תוכו. וכן הלב להתפעל באהבה אלקית ובפחד אלקים וכהאי גוונא. גם בכלי החיצוניות שהוא בחינת המעשה ב"ועשה טוב" האלקי - הרי כמו טבעיות בכל נפש אלקי מישראל במצות מעשיות וריחוק מהרע כו'. רק שיש בזה מדרגות חלוקות בבחינות נפש-רוח-נשמה כו'; אבל בחינות ג' כלים אלה כלליים לג' מדרגות

המאיר באמצעות הכלים.

54. המדרגות השונות - "נשמה", "רוח" ו"נפש" - הן בהתאם לאופן הארת האור האלקי באדם, באמצעות כוחות נפשיים שונים, אך כל הנשמות שוות בכך שהן גורמות לאדם להיות מושפע מהאור האלקי, וזאת במקביל לטבעה של הנפש הבהמית, הגורמת לאדם להיות מושפע מעניינים גשמיים.

55. כלומר, באיזה כח נפשי יבוא הדבר לידי ביטוי.

56. הכלי - הכוח הנפשי ה"תופס" את הארת האור האלקי - מתאחד לגמרי עם הארה זו.

51. אע"פ שהוא "כולו טוב" - הרי הוא רחוק ממדרגת הקדושה עצמה, שכן הוא מהווה ממוצע (כלומר, קרוב בדרגתו) לטוב שבנוגה המעורב ברע. להלן תבואר מהותו של ממוצע זה, ש"כולו טוב" אך עדיין הוא רחוק ממדרגת הקדושה.

52. ראה בראשית רבה פנ"א, ג.

53. הכלים, שהן החיצוניות של הספירות (כמבואר לעיל), מורכבים מפנימיות וחיצוניות. הפנימיות היא התוכן והכוונה שבפעולתם, והחיצוניות היא עצם פעולת ההגדרה וההגבלה שלהם. ולכן פנימיות הכלים - אף שגם היא מדרגה אלקית מוגבלת - קרובה יותר אל אור הספירות